



Ekim ayı, TEPAV'ın araştırma ve politika gündeminde hem küresel hem bölgesel ölçekte dönüşüm süreçlerinin öne çıktığı bir dönem oldu. Kalkınma finansmanı, iklim politikaları, gıda güvenliği, hukukun üstünlüğü ve bölgesel istikrar başlıkları, bu ayın temel tartışma eksenlerini oluşturdu.

Dünya Bankası Kalkınma Finansmanı Başkan Yardımcısı Akihiko Nishio'nun katılımıyla düzenlenen toplantıda, küresel kalkınma yardımı mimarisinin geçirdiği dönüşüm ve Türkiye'nin bu sistemde üstlenebileceği köprü rolü tartışıldı. FAO iş birliğiyle gerçekleştirilen "Dünya Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Durumu 2025" toplantısı ise gıda enflasyonu, yetersiz beslenme ve adaletsiz gıda erişimi sorunlarını masaya yatırarak sürdürülebilir tarım ve küçük üreticilerin güçlendirilmesi yönünde çözüm önerileri sundu.

İklim politikaları alanında, "Odak Noktası" podcast serisinin ikinci bölümü, Türkiye'nin ilk İklim Kanunu'nun güçlü ve zayıf yönlerini değerlendirirken "Türkiye'nin Net Sıfır Yolunda Gerçekler" başlıklı değerlendirme notu, ulusal katkı beyanı (NDC) güncellemesi ve 2035 ara hedeflerinin önemine dikkat çekti. "Karbonun Ekonomi Politikası" ve "Türkiye'nin Karbon Yoğunluğu Atlası" başlıklı analizler, sanayinin yeşil dönüşümdeki rolünü ve bölgesel kırılganlıkların ekonomik perspektiften ele aldı.

Bu ayın bir diğer önemli başlığı Kıbrıs oldu. "Kıbrıs: Bir Çözüm Arayışı" ve "Kıbrıs Sorununa Anayasal Çerçeveden Bakmak" başlıklı çalışmalar, adanın geleceğine ilişkin tartışmalara anayasal ve hukuki boyut kazandı. TEPAV'ın yeni kurduğu Kıbrıs Çalışma Grubu, iki toplumlu siyasal eşitliğe dayalı çözüm arayışlarını bilgi temelli bir zeminde desteklemeyi amaçlıyor.

Bölgesel güvenlik tartışmaları çerçevesinde, "Rusya-Ukrayna Savaşı Sonrası Orta Avrupa'yı Ne Bekliyor?" toplantısı, savaş sonrası güvenlik mimarisi ve AB bütünleşmesi konularına ışık tuttu. Ayrıca, "Zengezur Koridoru'nun Stratejik Mimarisi" başlıklı değerlendirme notu, Güney Kafkasya'daki jeoekonomik dengeyi yeniden şekillendiren gelişmeleri analiz etti.

Tüm bunlar ve daha fazlasını Ekim 2025 Bültenimizde bulabilirsiniz.

Kıbrıs sorununa anayasal çerçeveden bakmak: 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası

Tarih boyunca sosyal bilimlerin çeşitli alanlarında incelenen ve hakkında geniş bir akademik literatür oluşan Kıbrıs sorununa ilişkin hukuk, özellikle anayasa hukuku açısından yeterli çalışma mevcut değil. TEPAV, bu boşluğu doldurmayı hedefleyerek Kıbrıs sorununa hukuki bir perspektif sunacak yeni bir çalışma dizisine başladı.

Yazının devamı ikinci sayfada



TEPAV, Dünya Bankası DFI Başkan Yardımcısı Akihiko Nishio'yu ağırladı



Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası Orta Avrupa'yı ne bekliyor?



Gıda enflasyonu küresel ve yerel beslenmeyi tehdit ediyor



Kıbrıs sorununa anayasal çerçeveden bakmak: 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası

TEPAV, Kıbrıs meselesinde hukuki boyutun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamak amacıyla 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nı mercek altına alan bir çalışma dizisi başlattı. Doç. Dr. Bezar Eylem Ekinci'nin kaleme aldığı bu ilk politika notu, Anayasa'nın tarihçesi, uygulanışı ve geleceğe dair yol gösterici ipuçlarını ele alıyor.

Tarih boyunca sosyal bilimlerin çeşitli alanlarında incelenen ve hakkında geniş bir akademik literatür oluşan Kıbrıs sorununa ilişkin hukuk, özellikle anayasa hukuku açısından yeterli çalışma mevcut değil. TEPAV, bu boşluğu doldurmayı hedefleyerek Kıbrıs sorununa hukuki bir perspektif sunacak yeni bir çalışma dizisine başladı.

Serinin ilk adımı olan bu politika notu, 1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası üzerine odaklanıyor. Doç.Dr. Bezar Eylem Ekinci tarafından kaleme alınan bu çalışma, Anayasa'nın geçmişteki ve günümüzdeki hukuki statüsünü analiz ederek gelecekteki anayasal tasarımlar için yol gösterici olmayı amaçlıyor. Çalışma, Ada'da olası federal çözüm modellerini anlamak açısından da önem taşıyor. Bu amaçla; iki toplumluluk, siyasi eşitlik, oydaşmacı/uzlaşmacı demokrasi ve ortaklıkçı demokrasi (consociational democracy) gibi müzakerelerin ve çözüm önerilerinin merkezinde bulunan kurum ve kavramların, özellikle 1960 Anayasası'nın ilk hâli üzerinden ele alınması planlanıyor.

TEPAV, bu ilk not ile Kıbrıs konusunda hukuk alanında var olan akademik boşluğu doldurmayı ve tarafların geçmiş deneyimlerinden hareketle geleceğe dair bir yol haritası geliştirilmesini sağlamayı hedefliyor.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



Kıbrıs: Bir Çözüm Arayışı

1960 yılında yürürlüğe giren Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası, Kıbrıslı Rum ve Kıbrıslı Türklerin siyasal eşitliğine dayalı bir ortaklık cumhuriyeti oluşturmuştur. Ancak yalnızca üç yıl içinde, tek taraflı anayasal değişikliklerin iki toplumlu dengeyi zayıflatmasıyla bu yapı çökmüştür. O tarihten bu yana yürütülen müzakereler, her iki toplumun egemen eşitliğini yansıtan işlevsel bir sistemi yeniden tesis etmek ve adada kalıcı istikrarı sağlamakta güçlük çekmiştir. 1960 düzenlemelerinin önemi ise, bugün kapsamlı bir çözümün nasıl sağlanabileceğine ilişkin tartışmalarda hala merkezi bir konumda yer almaktadır.

Bu tartışmalara katkı sunmak amacıyla, Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Kıbrıs'a ilişkin meselelere odaklanan Kıbrıs Çalışma Grubu'nu kurmuştur. TEPAV, bilgiye dayalı tartışmaları teşvik etmek ve yapıcı yaklaşımları desteklemek üzere düzenli analizler üretmeyi hedeflemektedir.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



Zengezur Koridoru'nun stratejik mimarisi

Değerlendirme Notu / Hilmi Demir

Zengezur Koridoru, Güney Kafkasya'nın savaş sonrası normalleşme bağlamında öne çıkan en önemli altyapı gündemlerinden biridir. Koridorun özünde, Azerbaycan'ın batı bölgeleri ile Nahçıvan arasında güvenli ve sürdürülebilir bir ulaşım-enerji bağlantısı kurmak ve bunu Türkiye üzerinden Avrupa'ya, Hazar'ın doğusundan Orta Asya ve Çin'e taşımak yatıyor. Bu yazıda,

1. Koridorun neden önemli olduğunu,
2. Beklenen ekonomik, siyasi ve turizm etkilerini,
3. Azerbaycan–Ermenistan–Türkiye ilişkilerindeki yerini ve
4. İran'ın bölgesel nüfuzuna karşı “jeoekonomik dengeleme” kapasitesini tartışılmaktadır.

Zengezur, sadece fiziksel bir altyapı projesi değil; gümrük süreçleri, dijitalleşme ve standart uyumunu içeren ‘yumuşak altyapı’ reformlarıyla birlikte ele alındığında, Orta Koridor'da refah sağlayıcı ve tedarik zinciri çeşitlendirici bir fırsat kapısıdır. Koridor, İran'a karşı askerî bir “set” işlevi görmekten ziyade, geçiş güzergâhlarını çeşitlendirip jeoekonomik kaldıraçları dengeleyerek yumuşak altyapı, çok-terafli şeffaflık ve kademeli güven artırıcı bir etki sağlayabilecektir.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



Karbonun Ekonomi Politikası: Zonguldak'tan Brüksel'e Uzanan Hat

Değerlendirme Notu / Berat Yücel, Sercan Sevgili

Sanayi büyümesiyle artan karbon yoğunluğu, Türkiye'yi yeşil dönüşümün merkezine yerleştiriyor. Rekabet gücü artık maliyetlerle değil; karbon ayak izini azaltma ve zincirini izlenebilir kılma becerisiyle tanımlanıyor.

İklim değişikliğinin küresel gündemde bir gerçek olarak kabulü ve Paris Anlaşması'yla yakalanan ivme, sanayi çağında yeni bir çözümün mimarı oldu. Artık sanayi üretiminden enerji güvenliğine, seyahatten evlerimize kadar alışkanlıkların değiştiği; önceliklerin ve olmazsa olmazların yeniden inşa edildiği bir dönemdeyiz.

Bu yeni gerçeklik koşullarında mercek sanayiye tutulduğunda, üretmek veya büyümek tek başına bir ülkenin gelişmişliği ya da güçlü rakiplerin olduğu yarışta ipi göğüslemesi için yeterli olmuyor. Çünkü çağın yeni gerçekliği, üretirken, büyürken ve rekabet ederken iklim değişikliğiyle mücadeleyi bir zorunluluk haline getiriyor.

Karbon emisyonlarını azaltmaya yönelik politikalar bugün yalnızca çevresel bir zorunluluk değil; küresel ölçekte ekonomik rekabetin de belirleyici unsuru haline geldi. Türkiye tam da bu dönüşüm eşiğinde bulunuyor. Bir yandan üretim kapasitesini ve sanayi tabanını güçlendirirken diğer yandan karbon yoğun üretim modelinin doğurduğu sosyal ve finansal maliyetlerle karşı karşıya. 2000'lerin başında imalat sanayisinin milli gelirdeki payı yüzde 15 civarındayken bugün yüzde 21. Üretim gücü arttı fakat bu büyümenin beraberinde getirdiği karbon faturası da ağırlaşıyor.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



Hukukun üstünlüğü endekslerinin anlattıkları, anlatmadıkları ve Türkiye'nin yeri

Değerlendirme Notu / Yusuf Tuna Alemdar

Hukukun üstünlüğü, çağdaş demokrasilerin temel kavramlarından biri olmasına rağmen, günümüzde en çok yanlış anlaşılan kavramlardan biridir. Çoğu zaman “iyi yasalar”, “adalet” ya da “yolsuzlukla mücadele” kavramlarıyla özdeşleştirilir; bazen de demokrasi veya kamu düzeniyle eş anlamlıymış gibi sunulur. Oysa hukukun üstünlüğünün özü, iktidarın keyfi kullanımını sınırlayan kurumsal mekanizmaların varlığıdır. Kavramın bu kadar sık tartışılmasının nedeni de yanlış eşitlemelerin artması ve hukukun üstünlüğünün giderek slogana dönüşmesidir.

Peki, bu kavramı nasıl tartışıyoruz? Son yıllarda hukukun üstünlüğü daha çok uluslararası endeksler aracılığıyla gündeme gelmektedir. World Justice Project (WJP), Varieties of Democracy (V-Dem) ve Dünya Bankası gibi kuruluşların hazırladığı endeksler, hukukun üstünlüğünü farklı boyutlardan ölçmeye çalışır. WJP, vatandaşların günlük deneyimlerini de kapsayan sekiz boyut üzerinden değerlendirme yaparken; V-Dem, özellikle yargı bağımsızlığı ve anayasal denge gibi kurumsal göstergelere odaklanır. Dünya Bankası ise konuyu daha çok ekonomik yönetim ve yatırım ortamı perspektifinden ele alır. Bu endeksler yöntem ve kapsam açısından farklılık gösterse de, bir ülkenin hukukun üstünlüğü konusundaki gidişatını anlamak için kritik araçlar haline gelmiştir.

Bu tartışmanın Türkiye açısından neden bu kadar merkezi bir yere sahip olduğunu anlamak için ise endekslere bakmak yeterlidir. Şekil 1’de görüldüğü üzere Türkiye, V-Dem, Dünya Bankası ve WJP verilerinde uzun dönemli bir gerileme eğilimi sergilemektedir. Osmanlı’dan Cumhuriyet’e uzanan modernleşme çabalarına rağmen, özellikle son on yılda hukukun üstünlüğü göstergelerindeki düşüş dikkat çekici bir boyuta ulaşmıştır. Bugün geline nokta Türkiye, bu endekslerde tarihinin en düşük seviyelerine inmiştir. Bu tablo, hukukun üstünlüğünü yalnızca teorik bir kavram olarak değil; doğrudan siyasal meşruiyet, toplumsal güven ve ekonomik istikrar açısından hayati bir mesele olarak ele almamızı gerektirmektedir.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



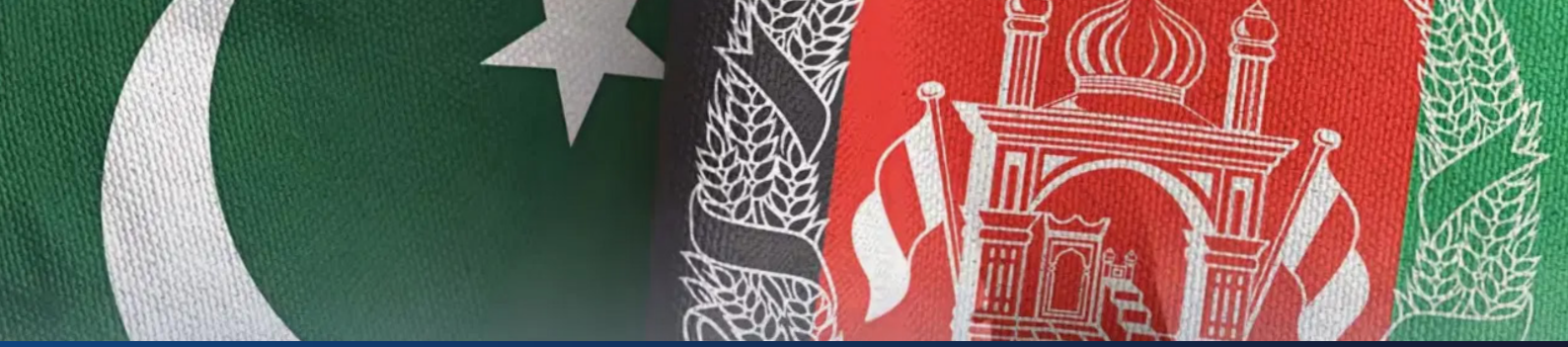
Türkiye'nin karbon yoğunluğu atlası: Yeşil dönüşümde bölgesel kırılmalıklar

Değerlendirme Notu / Berat Yücel, Sercan Sevgili

Dünya ekonomisi son 30 yılda sanayi üretiminde hızlı bir genişleme sürecinden geçti. Bu dönemde küresel değer zincirlerinin derinleşmesi, sanayi sektörünü birçok gelişmekte olan ülkenin büyümesinin merkezine yerleştirdi. 2024 itibarıyla küresel sanayi katma değerinin dünya gayrisafi yurt içi hasılası (GSYH) içindeki payı %26 düzeyindeyken bu oran düşük gelirli ülkeler grubunda %27, orta-düşük gelirli ülkelerde %32, orta-yüksek gelirli ülkelerde %34 ve yüksek gelirli ülkelerde ise %22 seviyesindedir. Aynı zamanda sanayi üretimi, ülkelerin istihdamında da önemli bir pay oluşturmaktadır. Dünya Çalışma Örgütü'nün (ILO) verilerine göre, 2023 yılında sanayi sektörünün toplam istihdamın içinde payı, düşük gelirli ülkelerde %11, düşük-orta gelirli ve yüksek gelirli ülkelerde %23 ve yüksek-orta gelirli ülkelerde %28, Türkiye'de ise %27,6 seviyesindedir. Bu veriler, Türkiye'nin de dâhil olduğu yüksek-orta gelir grubundaki ekonomilerde sanayinin hem katma değer yaratma hem de istihdam sağlama açısından, diğer gelir gruplarına kıyasla daha merkezi bir konumda yer aldığını ortaya koymaktadır.

Sanayi, ekonomik yapı içindeki merkezi konumu, artan enerji talebi ve karbon emisyonları nedeniyle küresel iklim politikalarının ana odak alanlarından biri haline gelmiştir. IPCC'nin (Intergovernmental Panel on Climate Change) 2019 raporuna göre, küresel sera gazı salımlarının %34'ü enerji, %24'ü sanayi ve %22'si tarım sektörlerinden kaynaklanmaktadır. Salınan toplam sera gazları ülkelere göre incelendiğinde de ülkelerin sanayi yoğunluklarına benzer bir tabloyla karşılaşılmaktadır. Buna göre, dünyadaki toplam sera gazı emisyonları içinde düşük gelirli ülkelerin payı %1,75 (898 milyon ton CO₂e) düşük-orta gelirli ülkelerin payı %15,5 (7.928 milyon ton CO₂e), yüksek gelirli ülkelerin payı %34,2 (17.509 milyon ton CO₂e) ve yüksek-orta gelirli ülkelerin payı %48,4 (24.735 milyon ton CO₂e) seviyesindedir.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



Eski dostlar nasıl düşman oldu? Pakistan Taliban Çatışmasını Anlamak

Değerlendirme Notu / Hilmi Demir

Pakistan, 9 Ekim’de Afganistan’ın Kandahar şehrini bombaladı. Buna karşılık olarak Afganistan ordusu, Hilmend, Kandahar, Zabul, Paktiya, Host, Nangarhar ve Kunar illerinde sınır hattında bulunan Pakistan ordu karakollarını eş zamanlı biçimde hedef aldı. Tehrik-i Taliban Pakistan (TTP) ile bağlantılı hesaplar, örgüt lideri Nur Veli Mesud’un 9 Ekim’deki saldırıda öldüğü iddialarını yalanlayan bir ses kaydını paylaştı. Aynı gün Kabil’de gerçekleştirilen bir İHA saldırısında ise TTP’ye silah taşıyan iki tırın ve örgütün üst düzey yöneticilerinin vurulduğu iddia edildi.

Ağustos 2021’de Kabil’in Taliban’ın eline geçmesinden bu yana, Pakistan ile Taliban arasındaki kriz ve çatışma, Tehrik-i Taliban Pakistan (TTP) kaynaklı gerginlikler nedeniyle giderek tırmanıyor. Taliban ile El Kaide, TTP, ETIM/TIP ve IJU gibi gruplar arasındaki iş birliği ideolojik, lojistik ve operasyonel boyutlarıyla sürmektedir. Ancak Taliban’ın iktidara gelmesinden sonra bu ilişkilerdeki güç dengesi değişmiştir. Taliban, geçmişte NATO ve Afgan hükümet güçleriyle savaşırken bu gruplardan önemli ölçüde taktik ve lojistik destek alıyordu. Ağustos 2021 sonrasında ise Taliban, kendi kaynaklarını konsolide ederek bu gruplara olan bağımlılığını azaltmış; buna karşılık söz konusu örgütler artık Afganistan’da faaliyet gösterebilmek ve kaynaklara erişebilmek için Taliban’ın onayına ihtiyaç duyar hâle gelmiştir.

Kabil ile İslamabad arasındaki ilişkiler, Taliban’ın 2021’de iktidara dönüşünün ardından kötüleşmeye devam etmektedir. Aralık 2024’ten bu yana, Afgan Talibanı ve TTP tarafından gerçekleştirilen ortak saldırılar, topçu bombardımanları ve sınır sızmaları bölgedeki çatışmaları yoğunlaştırmıştır. Gerginlik özellikle 21 Aralık 2024’te, TTP’nin Güney Veziristan’daki bir Pakistan askeri karakoluna düzenlediği ve en az 16 Pakistan askerinin hayatını kaybettiği saldırı sonrasında doruğa ulaşmıştır.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



Türkiye'nin net sıfır yolunda gerçekler: Kâğıt üzerinde ilerleme, uygulamada belirsizlik

Değerlendirme Notu / Mühdan Sağlam

Türkiye, iklim değişikliği ile mücadelede 2025'te önemli bir ivme kazandı. İlk İklim Kanunu, bazı eksikliklerine rağmen temmuz ayında TBMM'den geçerek yürürlüğe girdi ve bu alandaki en dikkat çekici gelişmelerden biri oldu. Kanunun ardından kurulan İklim Değişikliği Başkanlığı, emisyon ticaret sistemi başta olmak üzere çeşitli alanlarda mevzuat hazırlıklarına başladı; bu adımlar da 2025 yazı açısından önemli kilometre taşları olarak değerlendiriliyor. Öte yandan, iklim değişikliği ile mücadelenin temel araçlarından biri olan ulusal katkı beyanı (Nationally Determined Contribution- NDC) da bu süreçte güncellenecek. Bu gelişme de Türkiye'nin 2053 net sıfır hedefi yolunda kritik bir adım olarak yakından izleniyor.

Geçtiğimiz hafta New York'ta düzenlenen BM İklim Haftası kapsamında Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye'nin güncellenecek ulusal katkı beyanı (NDC) ile ilgili ilk sinyali verdi. Erdoğan, bu kapsamda 2035 ara hedefini de açıkladı. Buna göre Türkiye, 2035 yılına kadar emisyon miktarını 466 milyon ton CO₂ eşdeğeri (MtCO₂e) azaltacak ve toplam emisyonunu 643 MtCO₂e'ye düşürecek.

NDC neden önemli? Türkiye, iklim değişikliği ile mücadelede nasıl bir yol haritası izliyor? NDC'lerde hâlihazırda hangi sorunlar bulunuyor ve açıklanan 2035 ara hedef, 2053 net sıfır hedefini gerçekleştirmeye yeterli olacak mı? Bu değerlendirme notunda, tarihsel yol haritası, emisyon referans senaryoları, fosil yakıt kullanımı ve diğer kritik başlıklar gözetilerek Türkiye'nin açıkladığı 2035 ara hedefi ve güncellenecek NDC 3.0 mercek altına alınacaktır.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



Trump'ın Gazze planı: Ortadoğu'da barış mümkün mü?

Değerlendirme Notu / Tülin Daloğlu

Hamas'ın iki yıl önce 7 Ekim'de gerçekleştirdiği saldırının yıldönümüne tam bir gün kala, bugün, İsrail ve Hamas, Mısır'da dolaylı müzakerelere başlayacaklar. İsrail, 1200 kişinin hayatını kaybettiği, 250 kişinin de rehin alındığı saldırının ertesi günü, Gazze'ye kapsamlı bir askeri operasyon başlattı. O günden bu yana 66 binin üzerinde Filistinli yaşamını yitirdi. Savaşın başlamasından bu yana ilk kez bir Amerikan başkanı, siyasi ağırlığını açıkça ortaya koyarak hem İsrail'e hem de Hamas'a artık durmaları gerektiği mesajını veriyor.

29 Eylül'de, Amerikan Başkanı Donald J.Trump tarafından Beyaz Saray'da ağırlanan İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, Trump'ın Gazze için sunduğu barış planını kabul ettiğini, kameralar önünde açıkladı. Trump, Hamas'a da planı kabul etmesi için pazar günü saat 18.00'e kadar süre verdi. Planın reddedilmesi durumunda, İsrail'e "iş bitirmesi" için tam destek vereceğini de sözlerine ekledi. Hamas, kendisine verilen sürenin dolmasına 36 saat kala plana olumlu yanıt verdi, ancak kimi maddeler üzerinde müzakereye ihtiyaç olduğunu belirtti.

Mısır'daki müzakerelere de katılacak Trump'ın damadı Jared Kushner ile özel temsilci Steve Witkoff'un yoğun mesailer sonucunda ortaya çıkan 20 maddelik plan, Filistin meselesini kökünden çözecek ve Ortadoğu'ya kalıcı barış getirecek bir proje değil. Masaya konan bu planın, her halükarda İsrail'i kayırdığı da açık. Ancak bugün Gazze'de yaşayan sivil halkın, 7 Ekim 2023 öncesindeki yaşamlarını, çözüm bekleyen sorunlarını ve türlü çeşit şikayete konu olabilecek zorluklarını bile özlemle anar hale geldiklerine şüphe yok. Haliyle, bu noktadan sonra bir ateşkes sağlanamadığı takdirde, uluslararası kamuoyundaki artan tansiyonun çaresizliği öfkeye, öfkeyi ise duyarlı toplum kesimlerinde sert protestolara ve nihayetinde hükümetlerinden doğrudan eylem ya da müdahale talebine dönüştürme riski giderek artacaktır.

[Yazının devamı için buraya tıklayın.](#)



TEPAV, Dünya Bankası DFi Başkan Yardımcısı Akihiko Nishio'yu ağırladı

TEPAV'da düzenlenen "Küresel Kalkınma Yardımı Mimarisinin Dönüşümü ve Türkiye'nin Rolü" başlıklı toplantıda, Dünya Bankası Kalkınma Finansmanı Başkan Yardımcısı Akihiko Nishio, küresel kalkınma yardımlarındaki yeni eğilimleri ve Türkiye'nin potansiyel rolünü değerlendirdi.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), 28 Ekim 2025 Salı günü Dünya Bankası Kalkınma Finansmanı (DFi) Başkan Yardımcısı Akihiko (Aki) Nishio'yu konuk etti. "Küresel Kalkınma Yardımı Mimarisinin Dönüşümü ve Türkiye'nin Rolü" başlıklı toplantıya, kamu kurumlarının yanı sıra özel sektör temsilcileri, sivil toplum kuruluşları ve üniversitelerden akademisyenler katıldı.

Toplantının moderatörlüğünü TEPAV Ekonomik ve Yapısal Politikalar Merkezi Direktörü Dr. Burcu Aydın üstlendi. Açılış konuşmasını yapan Nishio, Dünya Bankası'nın en büyük imtiyazlı finansman kaynağı olan Uluslararası Kalkınma Birliği'nin (IDA) küresel kalkınmadaki belirleyici rolüne dikkat çekti.

Nishio, hibelerle düşük faizli kredileri birleştiren IDA'nın hibrit finansman modeli sayesinde "bir birim başışın dört birim kalkınma finansmanına dönüştüğünü" belirterek bu kaldıraç etkisinin düşük gelirli 78 ülkenin kalkınma hedeflerine ulaşmasında kritik bir rol oynadığını vurguladı.

Küresel kalkınma yardımı mimarisinin son yıllarda önemli bir dönüşüm geçirdiğini ifade eden Nishio, hibelerin ortalama büyüklüğünün azalması, donör sayısındaki artış, finansal kaldıraç mekanizmalarının yeterince kullanılmaması ve yardımların kamu bütçeleri dışında kalması gibi eğilimlerin bu dönüşümü hızlandırdığını söyledi.

"Küresel dayanışmanın güçlenmesinde Türkiye önemli bir rol üstlenebilir"

Kalkınma finansmanının yalnızca mali kaynak sağlamaktan ibaret olmadığını belirten Nishio, bu süreçlerin ülkelerin kurumsal kapasitesini, sosyal dayanıklılığını ve özel sektörün dönüşüm gücünü de şekillendirdiğini ifade etti. Küresel dayanışmanın güçlendirilmesi, borç sürdürülebilirliği ve iklim finansmanına erişimin artırılması konularının önümüzdeki dönemde öne çıkacağını belirten Nishio, "Bu konuda Türkiye hem bölgesel hem de küresel düzeyde önemli bir köprü rolü üstlenebilir" dedi.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)



Gıda enflasyonu küresel ve yerel beslenmeyi tehdit ediyor

TEPAV ve FAO'nun "Dünya Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Durumu 2025" toplantısı, küresel ve Türkiye perspektifinden gıda güvenliği sorunlarını gözler önüne serdi. Artan gıda enflasyonu, açlık ve obezitenin eş zamanlı yükselmesi, yetersiz beslenme ve adaletsiz gıda erişimi gibi tehditler masaya yatırıldı. Uzmanlar, sürdürülebilir tarım, küçük üreticilerin desteklenmesi ve uluslararası iş birliği ile bu krizin önlenebileceğini vurguladı.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) ve Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ortaklığında 21 Ekim 2025 tarihinde gerçekleştirilen "Dünya Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Durumu 2025" toplantısında hem küresel hem de Türkiye perspektifinden gıda güvenliği ve beslenme konuları ele alındı. TEPAV'ın ev sahipliğindeki etkinliğe, Birleşmiş Milletler'e bağlı yardım kuruluşları temsilcileri, büyükelçilik yetkilileri ve akademisyenler katıldı.

Toplantı, TEPAV İcra Direktörü Gülbin Şahinbeyoğlu, Dünya Gıda Programı Ülke Direktör Yardımcısı Margaret Rehm, Dünya Sağlık Örgütü Türkiye Temsilcisi Dr. Tasnim Atatrah ve FAO Türkiye Temsilci Yardımcısı Dr. Ayşegül Selişik'in açılış konuşmalarıyla başladı.

Sunumlar bölümünde, FAO Ulusal Politika ve Gıda Güvenliği Uzmanı Burak Öz, "Dünyada Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Durumu 2025 Raporu'nda Öne Çıkanlar" başlıklı sunumunu paylaştı. Ardından TEPAV Kalkınma Programı Direktörü Ekrem Cunedioğlu, Türkiye perspektifinden raporun öne çıkan noktalarını katılımcılara aktardı.

Toplantının panel oturumunda ise, Gülbin Şahinbeyoğlu moderatörlüğünde, TEPAV Kalkınma Programı Direktörü Ekrem Cunedioğlu, IFAD Ülke Program Koordinatörü Taylan Kıymaz, FAO Kıdemli Politika Uzmanı Ahmed Raza ve Türk Ekonomi Bankası İşletme ve Tarım Bankacılığı Uzmanı Dr. Onur Terzi görüşlerini paylaştı. Panelde, gıda güvenliği ve beslenme politikalarının önemi ile Türkiye'de ve dünyada uygulanabilir çözümler masaya yatırıldı.

"Artan fiyatlar sağlıklı beslenmeyi giderek zorlaştırıyor"

TEPAV İcra Direktörü Gülbin Şahinbeyoğlu, "Dünyada Gıda Güvenliği ve Beslenmenin Durumu" raporunun beş farklı kurumun iş birliğiyle hazırlandığını ve bu yıl da alanında önemli bir başvuru kaynağı olduğunu belirtti. Raporun bu yılki temasının gıda enflasyonu olduğunu vurgulayarak artan fiyatların sağlıklı beslenmeyi giderek daha zor hâle getirdiğine dikkat çekti. Raporda yalnızca sorunların tespit edilmediğini, aynı zamanda somut çözüm önerilerinin de sunulduğunu aktaran Şahinbeyoğlu, "TEPAV olarak, bu tür diyalog platformlarının bilgiyi eyleme dönüştürmek açısından büyük öneme sahip olduğuna inanıyoruz. Bu organizasyona ev sahipliği yapmaktan büyük mutluluk duyuyoruz" dedi.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)



Karadeniz'in geleceği Mersin'de BRIDGE-BS Projesi 4. Genel Kurulu'nda tartışıldı

Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Erdemli Kampüsü, 1–2 Ekim 2025 tarihlerinde Karadeniz'in geleceğine yön verecek, TEPAV'ın da sunum yaparak katkıda bulunduğu BRIDGE-BS Projesi 4. Genel Kurulu'na ev sahipliği yaptı. ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü Direktörü Prof. Dr. Barış Salihoğlu'nun yürütücülüğünde gerçekleştirilen toplantı, bölge ülkelerinden akademisyenleri, araştırmacıları, sivil toplum örgütlerini ve politika yapıcılarını bir araya getirdi. BRIDGE-BS, Karadeniz havzasında deniz araştırmalarını, yenilikçiliği ve mavi büyüme stratejilerini güçlendirmeyi amaçlayan uluslararası bir Avrupa Ufuk (Horizon Europe) projesi olarak öne çıkıyor. 14 ülkeden 31 kurumun katılımıyla yürütülen bu geniş kapsamlı girişim, Karadeniz'e kıyısı olan Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Gürcistan, Ukrayna ve Moldova gibi ülkelerden araştırma kurumlarının iş birliğiyle hayata geçiriliyor.

Toplantının ilk gününün ilk oturumu olan "Karadeniz'in Havza ve Pilot Alan Düzeyindeki Durumu" başlıklı bölümde, Karadeniz'in mevcut durumu hem havza genelinde hem de proje kapsamında belirlenen pilot bölgeler düzeyinde ele alındı. Oturumun ilk bölümünde TÜBİTAK'tan Sabri Mutlu, Bulgaristan'dan Doç. Dr. Kremena Stefanova, Romanya'dan Dr. Dan Vasiliu, Ukrayna'dan Dr. Viktor Komorin, Gürcistan'dan Doç. Dr. Irine Baramidze ve Sinop Üniversitesi'nden Prof. Dr. Levent Bat, kendi bölgelerindeki çevresel gözlemler, paydaş katılım süreçleri ve yerel düzeyde elde edilen bulguları sundu. Ardından Dr. Öğretim Üyesi Hasan Örek (ODTÜ) ve Doç. Dr. Kremena Stefanova (IO-BAS), Karadeniz ekosisteminin genel durumu üzerine, besin maddesi yükü, kirlilik dinamikleri ve biyolojik çeşitlilik gibi göstergeleri içeren kapsamlı bir değerlendirme paylaştı.

"Karadeniz'in Dijital İkiz Okyanus Göstericisi" başlıklı ikinci oturumda ise, Karadeniz için geliştirilen dijital ikiz okyanus demonstratörünün yapısı, işleyişi ve politika bağlantıları ele alındı. Oturumun açılışında ODTÜ Deniz Bilimleri Enstitüsü'nden Prof. Dr. Barış Salihoğlu ve Dr. Öğretim Üyesi Devrim Tezcan, dijital ikiz demonstratörünün genel yapısını ve bileşenlerini tanıttı.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)



Rusya-Ukrayna Savaşı sonrası Orta Avrupa'yı ne bekliyor?

TEPAV tarafından düzenlenen “Rusya’nın Ukrayna’ya Karşı Yürüttüğü Savaşın Sona Ermesinden Ardından Orta Avrupa” başlıklı toplantıda bölgenin güvenlik mimarisi, Rusya’nın politikaları ve savaş sonrası öncelikler masaya yatırıldı.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), 2 Ekim 2025 Perşembe günü “Rusya’nın Ukrayna’ya Karşı Yürüttüğü Savaşın Sona Ermesinden Ardından Orta Avrupa” başlıklı toplantıya ev sahipliği yaptı. TEPAV Uluslararası Araştırmalar Merkezi Direktörü N. Murat Ersavcı moderatörlüğündeki toplantıya, Polonya Cumhuriyeti Meclisi (Sejm) Dışişleri Komisyonu Başkanı Paweł Kowal konuşmacı olarak katıldı.

Bölgenin güvenlik mimarisi ile Rusya’nın politikaları ve savaş sonrası önceliklerin ele alındığı toplantıda Rusya’nın AB üyesi ve aday ülkelerde istikrarsızlık yaratmayı hedeflediği, bu durumun kurallara dayalı uluslararası düzeni zayıflattığı vurgulandı. Sınırların güç kullanımıyla değiştirilemeyeceği ilkesinin ihlal edilmesi, Rusya’nın revizyonist dış politikasının en somut göstergesi olarak değerlendirildi. Bu nedenle Orta ve Doğu Avrupa’da yeni bir güvenlik mimarisinin inşası, ülkeler arasında eşgüdümün artırılması ve AB’ye katılım süreçlerine siyasi kararlılığın gösterilmesi gerektiği ifade edildi.

Ukrayna’nın güvenliği bölgeden bağımsız ele alınmamalı

Ukrayna’nın güvenliğinin, Orta Avrupa’nın güvenliğinden bağımsız ele alınamayacağı vurgulanırken Rusya’nın Karadeniz, Balkanlar ve Türk Boğazları üzerindeki nüfuz hedeflerinin, Türkiye dahil tüm bölge ülkeleri için ciddi tehditler oluşturduğu belirtildi. Ukrayna’nın NATO dışında bırakılmasının sadece kendi güvenliğini değil, komşu ülkelerin güvenliğini de riske sokacağına dikkat çekildi. Ukrayna’nın insansız hava araçlarını savaşta etkin kullanımı ise Batı orduları için dönüştürücü bir model olarak öne çıktı.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)

ODAK İKLİM NOKTASI



Odak Noktası'nın ikinci bölümü yayında: Türkiye'nin iklim mücadelesi masada

TEPAV'ın podcast serisi Odak Noktası'nın ikinci bölümünde, SEFİA Direktörü Bengisu Özenç'in katılımıyla Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelesi, ilk İklim Kanunu'nun güçlü ve zayıf yönleri, 2035 ara hedefi, fosil yakıtlardan çıkış ve adil geçiş süreci ele alındı

TEPAV'ın yeni podcast serisi Odak Noktası ikinci bölümüyle dinleyicilerle buluştu. Bu bölümde, TEPAV Enerji ve İklim Değişikliği Çalışmaları Merkezi Direktörü Dr. Mühdan Sağlam, Sürdürülebilir Ekonomi ve Finans Araştırmaları Derneği (SEFİA) Direktörü Bengisu Özenç ile Türkiye'nin iklim değişikliğiyle mücadelesini ve gelecek hedeflerini değerlendirdi.

Programda, temmuz ayında yürürlüğe giren ilk İklim Kanunu masaya yatırıldı. Kanunun güçlü ve zayıf yönleri, AB İklim Yasası ile kıyaslaması ve kanuna yönelik "ETS kanunu" eleştirileri tartışıldı. Ayrıca Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın BM İklim Zirvesi'nde açıkladığı 2035 ara hedefi ve 2053 net sıfır vizyonu çerçevesinde Türkiye'nin önündeki kritik dönemeçler değerlendirildi.

[Haberin devamı için buraya tıklayın.](#)

Podcastin tamamına buradan ulaşabilirsiniz.

TEGE Eylül 2025'te %2,81 arttı

TEGE Eylül 2025'te aylık %2,81 olarak hesaplandı. En hızlı fiyat artışı biber çeşitlerinde, en hızlı düşüş ise limon ve lokumda gözlemlendi.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), Eylül 2025 dönemine ilişkin Gıda Fiyat Endeksi (TEGE) verilerini açıkladı. Buna göre, 1-30 Eylül 2025 döneminde aylık gıda enflasyonu %2,81 oranında arttı. Böylece aylık gıda enflasyonu, son aylarda olduğu gibi yüzde 2'nin üzerinde seyrini sürdürdü.

Diğer taraftan, TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan mutfak enflasyonu aynı dönemde %3,17 olarak gerçekleşti.

Eylül ayında taze meyve ve sebze kategorisinde fiyatı en fazla düşen ürünler limon, salatalık ve karpuz oldu. Buna karşılık sivri biber, çarliston biber ve kıvırcık fiyatlarında belirgin artışlar kaydedildi.

Taze meyve ve sebze dışındaki ürünlerde ise en yüksek fiyat artışı Antep fıstığı, sakatat ürünleri ve reçelde görülürken lokum, ay çekirdeği ve kakaolu toz içecek fiyatlarında düşüş yaşandı.

[Bültenin devamı için buraya tıklayın.](#)

Türkiye OECD’de en yüksek enflasyonu yaşadı

TEPAV’ın son Para Politikası Değerlendirme Notu’na göre, Eylül 2025’te Türkiye’nin aylık tüketici enflasyonu yüzde 3,23 ile G20’de zirveye çıkarken, yıllık bazda da OECD ülkeleri arasında en yüksek seviyeye ulaştı. Raporda, enflasyonla mücadelede yapısal reformların önemine dikkat çekilirken politika faizinin sabit tutulması ve finansal göstergelerin yakından izlenmesi öneriliyor.

Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV), 23’üncü Para Politikası Değerlendirme Notu’nu yayımladı. Buna göre, aylık enflasyon yüzde 3,23 ile G20’de en yüksek seviyeye ulaşırken yıllık bazda da Arjantin’i geride bırakarak OECD ülkeleri içinde ilk sıraya yerleşti.

Temmuz ayından itibaren mevsimsellikten arındırılmış aylık enflasyon oranları ortalama yüzde 2,6 seviyesinde gerçekleşti. TEPAV raporu, ekim ayı verilerinin de yüksek gelmesinin beklendiğini ve enflasyon beklentilerinde bozulmanın sürdüğünü vurguladı. Piyasa katılımcıları 2026 yıl sonu enflasyon beklentisini yüzde 22,1’e yükseltmiş durumda.

Finansal istikrar göstergeleri yakından izlenmeli

Raporda, makroekonomik istikrarın sağlanması ve yapısal temellerin güçlendirilmesinin kritik öneme sahip olduğu belirtiliyor. Finansal istikrar göstergelerinin yakından izlenmesi gerektiğine dikkat çekilirken siyasi belirsizlikler ve küresel ticarete artan korumacılığın ekonomik riskleri artırdığı uyarısı yapıldı.

[Bültenin devamı için buraya tıklayın.](#)

Temmuz ayında yaklaşık 750 bin çiftçi sigortalı kapsamına alındı

TEPAV'ın SGK verileriyle hazırladığı İstihdam İzleme Bülteni'ne göre, Temmuz 2025'te sigortalı çalışan sayısı 26,5 milyonu aşarken tarım sektöründe 750 bine yakın çiftçi, SGK ile Çiftçi Kayıt Sistemi entegrasyonu sayesinde re'sen sigortalı kapsamına alındı.

TEPAV tarafından SGK sigortalı çalışan verileri temel alınarak hazırlanan İstihdam İzleme Bülteni'nin Temmuz 2025 sayısı yayımlandı. Buna göre, Sosyal Güvenlik Destek Primi (SGDP) ödeyenler de dahil toplam sigortalı çalışan sayısı 26 milyon 509 bin 178 olarak gerçekleşti. Toplam sigortalı çalışan sayısı, geçen yıla göre %4,5, bir önceki aya göre ise %3,2 oranında artış gösterdi. Mart ayında başlayan istihdam artışı temmuzda da sürdü. Ancak bu artışta, tarım sektöründe kendi adına çalışanların sayısındaki idari veri güncellemesi etkili oldu. Bu etki dışlandığında sigortalı çalışan sayısındaki yıllık artış %1,5, aylık artış ise %0,3 düzeyinde kalıyor.

750 bin çiftçi sisteme dahil edildi

Temmuz 2025 döneminde tarım sektöründe kendi adına ve hesabına çalışan sigortalı sayısında dikkat çekici bir artış kaydedildi. Bir ay içinde yaklaşık 750 bin çiftçi sisteme dahil olurken tarımda sigortalı sayısı, üretimden çok idari düzenlemelerden kaynaklanan veri güncellemesiyle son yılların en yüksek seviyesine ulaştı.

15 Temmuz 2025 itibarıyla yürürlüğe giren uygulama kapsamında SGK ile Çiftçi Kayıt Sistemi (ÇKS) arasında entegrasyon sağlandı. Ziraat odaları tarafından elektronik ortamda SGK'ya iletilen kayıtlar esas alınarak ÇKS'ye kayıtlı olmasına rağmen sigortalılığı bulunmayan çok sayıda çiftçi re'sen sigortalı olarak sisteme eklendi.

[Bültenin devamı için buraya tıklayın.](#)

Perakende güveni eylül ayında yükseldi

TEPAV Perakende Güven Endeksi (TEPE), Eylül 2025'te bir önceki aya göre 2,5 puan, geçen yılın aynı dönemine göre ise 5,9 puan artarak -7,9 puan değerini aldı. Artışta son üç aya ilişkin değerlendirmelerdeki iyileşme ve geleceğe yönelik olumlu beklentiler etkili oldu.

TEPAV Perakende Güven Endeksi'nin (TEPE) 189. sayısı yayımlandı. Buna göre, TEPE, Eylül 2025'te geçen yılın aynı dönemine göre 5,9 puan, bir önceki aya göre ise 2,5 puan artarak -7,9 olarak ölçüldü. Aylık artışta, geçtiğimiz 3 aya yönelik işlerin durumu ve önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerindeki iyileşme belirleyici oldu. Ayrıca, stok düzeyinin normalin altında olduğuna dair sınırlı değişim de endeksi destekledi.

Perakendecilerin satış beklentisi güçlendi

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Eylül 2025'te 1,2 puan olarak ölçüldü. Buna göre beklentiler, Ağustos 2025'e göre 2,5 puan, Eylül 2024'e göre ise 11,9 puan arttı. Anket katılımcılarının yalnızca %3,4'ü işlerinde kötüleşme beklediğini, %95'i mevcut durumun değişmeyeceğini, %1,6'sı ise iyileşme beklediğini ifade etti. Katılımcılar, iyileşme beklentilerini mevsimsel geçiş ve okulların açılmasına; kötüleşme beklentilerini ise genel ekonomik görünüme bağladı.

İşlerin durumu geçen yıla göre daha olumlu

"Geçen yılın aynı dönemine göre işlerin durumu" göstergesi, bir önceki aya göre 5,3 puan, geçen yılın aynı ayına göre 10 puanlık bir artışla -20,7 olarak kaydedildi. Katılımcıların %6,8'i işlerinde artış olduğunu, %27,4'ü düşüş yaşadığını, %65,8'i ise bir değişiklik olmadığını belirtti.

[Bültenin devamı için buraya tıklayın.](#)

Merkez Bankası neden faiz indirdi?

Burcu Aydın —————> [Yazı için tıklayın](#)

Ekonominin ısı haritası

Burcu Aydın —————> [Yazı için tıklayın](#)

Sanayide son durum: SOS

Burcu Aydın —————> [Yazı için tıklayın](#)

ABD’de hükümet kapanması ve ekonomik etkileri

Burcu Aydın —————> [Yazı için tıklayın](#)

Motor su kaynatınca

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Faiz neden indirildi?

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

İndirse ne olur indirmese ne olur?

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Gıdım gıdım olunca

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Üçüncü çeyrek ikinciden farklı değil gibi (mi?)

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Ezberler (3)

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Ezberler (2)

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Ezberler (1)

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Umarım kemer bağlamayız

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Likidite fazlasına o kadar da takılmamak lazım

Fatih Özatay —————> [Yazı için tıklayın](#)

Alem adam bu Trump

Güven Sak —————> [Yazı için tıklayın](#)

Küreselleşme sürecinin başarısı Trump’ı getirdi

Güven Sak —————> [Yazı için tıklayın](#)

Yine Golü Yedik!

M. Coşkun Cangöz —————> [Yazı için tıklayın](#)

2026 Bütçesi: OVP’ye Uyumlu, Enflasyon Hedefine Mesafeli

M. Coşkun Cangöz —————> [Yazı için tıklayın](#)

TEPAV, Ankara’da faaliyet gösteren
kar amacı gütmeyen bir düşünce kuruluşudur.